

וידאת תורת השבת

בס"ד | סיפורים ליקוטים ומאמרים | פרשת בהר בחקותי תשפ"ג | עלון מס' 31

התחיל הדם להיות שותת כורם מים והבן צועק ואין מושיע לו. אח"כ הניח אותו תוך עגלה אחת וישלחוהו אצל אביו ירא המלך את בנו צועק וגונח והדם שותת מרגליו. ויאמר מה לך ויספר לאביו.

והמלך נתמלא חימה וגזר לתלות את החכם על העץ. אך צוה שיביאהו אצלו קודם הצליבה לשאל אותו על מעשה הרע שעשה ויביאהו לפני המלך ויאמר כבר גזרתי לצלוב אותך ואם יש קשה מצליבה הייתי עושה לך ורק הגד לי מה השטות הזאת שעלתה בדעתך להרע לבני רעה כזאת ואבדת בידים שכן העצום והכבוד שהיית לוקח. ויאמר החכם אני נאמן במלאכתי ולא אעשה רמיה לך השלמתי מלאכתי היום בדבר הזה שעשיתי. מתחלה אשאלך אם אתה רוצה לעשות בנך סוחר או מלך הלא בודאי שרצונך לעשותו מלך במקומך ולכך מסרתו לי העיקר הוא ללמדו תכסיסי מלכות. וכן עשיתי ולמדתי ובדקת אותו ומצאתו שלם ורק הוא עדיין חסר דבר אחד שהוא עיקר וצורך גדול בתכסיסי המלוכה.

יען מלך במשפט יעמיד ארץ וכל אדם שעושה דבר חוץ לשורה יביאו משפטו לפניו אך העונש צריך להיות כפי מדרגת החטא. ויזדמן שיבא לפניו דין אדם אחד שגנב מאה דינרים והוא יחרוץ עליו משפט להכותו אלף מקלות והוא מחמת שבימיו אפילו פרעוש לא עקצו מחמת השמירה שעושים לו אינו יודע

כמה הוא שיעור צער המקלות. ובאמת אם יכוחו שלש מאות ימות ואם חמש מאות יהיה גופו חתיכות חתיכות. אך כיון שגזר אלף מקלות דבר המלך אין להשיב יכוחו וזה ימות מיתה משונה על גניבת מאה דינר. כמה עוול עשה זה במשפט.

לכך הכיתיו מקלות שיעור שיוכל לסבול. כדי שיוכל לשער צער המקלות עד כמה מגיע בעשרה, ועד כמה מגיע החמשים ועוד ועוד. ואז ידע

לגזור העונש הראוי לפי העון. וישמח המלך על דבריו ויוסיף לו מתנה יתור על מתנתו". (בן איש חי)

המלווה בריבית

אל תקח מאתו נשך ותרבית יראת מאלקיק וחי אחיך עמך: את כספך לא תתן לו בנשך ובמרבית לא תתן אכלך (כה,לז-לז)

נ"ל בס"ד כפל לשונות הכתבים האלה ע"פ מ"ש רז"ל הנותן בריבית אינו קם בתחיית המתים.

ומעשה היה בזמן הגאון רבינו עקיבא איגר ז"ל שהיה בעירו עשיר גדול שכל עסקיו היו בריבית, ומזה נתעשר בעושר גדול, ואחר שמת לא רצו הקהל לקברו עד שיתנו יורשיו שני אלפים ריזא"ל [שם מטבע, כדוגמת הריזא"ל הפרסי כנראה] כסף לקופת הכולל של העיר, והלכו בניו וקבלו אצל הנסיך על הדבר הזה באומרם שאין דרכם ליקח בשביל קבורה אפילו מעשיר גדול מאד יותר מעשרים ריזא"ל כסף, ובעבור אביהם תובעים שני אלפים ריזא"ל והרי זה עול גדול שא"א לסבלו.

הנסיך ורבו

וכי תאמרו מה נאכל וגו' וצויתי את ברכתי לכם (כה,כ-כא) כתב בספר "צרוור המור": ענין השמטה והיובל, יש להם סודות עמוקים ודברים שהם כבשונו של עולם. ולפי הנגלה הוא שורש כל התורה כולה ויסוד העולם כולו, כי העולם א"א להתקיים אלא עניים עם עשירים. ובענין השמטה והיובל רצה השי"ת שיהיו שוים עניים ועשירים, כדכתיב לך ולעבדך (לעיל ז), וכתוב ואכלו אביוני עמך (שמות כג, יא).

וידוע כי העני כל ימיו מכאובים וכעס ענינו, כי אין לו מה לאכול, ובכל עת ובכל עונה עיניו נשואות לשמים וחיו תלויים לו מנגד, ובבקר יאמר מי יתן ערב, מפחד לבבו ועניותו. אבל העשיר כל ימיו בשמחה וטוב לב משתה תמיד, בענין שבעושרו וברוב לבבו שוכח העני ואינו יודע במכאוביו. ולכן רצתה התורה להביא שנת השמיטה והיובל, שיהיו ב' שנים רצופים קדושות. באופן שאפילו העשיר נושא עיניו לשמים, אחר שאין זורעים וקוצרים. ואומר מה אוכל ומה אשתה, כדישידע ויזכר צער העני שכל ימיו ושנותיו בצער ובדאגה.

ואחר שהעשיר בשנים או בשלשה שנים נושא עיניו לשמים, ואומר מה אעשה לאנשי ביתי כי אין לי לזרוע ולקצור, מה יעשה העני שכל ימיו מכאובים מדוחק עניות. באופן שכשהעשיר יראה עצמו בעושרו, יזכור הימים שעברו עליו מהשמטה והיובל. ויאמר אני בשתי שנים של שמיטה ויובל לא הייתי יודע מה לעשות לאנשי ביתי, והייתי בצרה וצוקה ובצער ובדאגה והייתי אומר מה אוכל ומה אשתה. מה יעשה העני שכל ימיו מכאובים ולא ראה בטובה, ועיניו נשואות לשמים ולבריות,

כי עולליו שאלו לחם פורש אין להם, בענין שבזה יזכור העני וירחם עליו.

וזה"ש בכאן וכי תאמרו מה נאכל בשנה השביעית הן לא נזרע ולא נאסוף את תבואתנו, וצויתי את ברכתי לכם ועשת את התבואה לשלש השנים. בענין שזהו יסוד התורה והעולם, כאומרו אמרתי עולם חסד יבנה".

כעין זה ממש כתב בספר "בן איש חי" והוסיף בזה משל: "למלך שהיה לו בן יחיד אשר הוא יורש העצר שלו ויביא חכם אחד בקי בכל חכמות ומסר בנו בידו ללמדו כל חכמה ובפרט מה שנוגע בתכסיסי המלוכה. והחכם לימד את הבן כראוי ויביאהו אצל אביו ויאמר כבר למד כראוי תעשה לו כור המבחן. ויבחנהו המלך וימצאהו שלם בכל וישמח שמחה גדולה ויצו לתת לאותו חכם מן האוצר לו מאה אלף זהובים וגם נתן לו אות של הכבוד והשררה.

ויען החכם ויאמר למלך עוד נשאר דבר אחד שצריך אני ללמדו ודי לזה זמן שעה אחת על כן תשלח אותו לביתי ואלמדוהו. ויאמר טוב הדבר וישלח את בנו לבית החכם והנה החכם סגר הדלת ויתפוס את בן המלך ויתן בסד רגליו ויכהו חמשים מקלות על רגליו עד כי

וישלח הנסיך ויקרא את הגאון רבי עקיבא איגר ז"ל הנז', וידבר אתו קשות על הדבר הזה.

ויענהו הגאון: בתלמוד שלנו כתוב שהמלוה ברבית שבל עסקיו הם בכך אינו קם בתחיית המתים. אלא ישאר בקבר, והנה זה האיש כל הרווחתו ופרנסתו היה מן הרבית, ומזה נתעשר, על כן בשלמא שאר ישראל שבודאי יקומו בתחיית המתים אין המתים לוקחים קרקע של הקבר מן הקהל לאחזקה, ורק נקברים בה בשכירות יען כי בתחיית המתים יצאו ממנה וילכו לביתם לשלום, ואין אנחנו יכולים להעמיס עליהם שכירות הרבה שאין אנחנו יודעים כמה ידורו בקרקע זו של הקבר, שאולי אחר שנה זו יבא המשיח ואחר מעט שנים יחיו המתים ויקומו מקבריהם ואין להם עוד צורך בקרקע זו של הקבר,

אבל זה האיש כיון דאינו קם בתחיית המתים נמצא הדבר ברור שלוקח גוף הקרקע של הקבר לאחזקה עולם עד אין קץ וכיון שקרקע זו שנתייחדה לקבורת המתים היא מקודשת אצלינו וערכה לפי גודל קדושתה רב הוא מאד לכך עשינו לה ערך לפי כבוד קדושתה סך שני אלפים רי"א"ל כסף.

וערבה להנסיך תשובה זו של הגאון ויצו שיתנו היורשים כאשר הושת עליהם מן העדה ואם לאו יקברו אותו אצלם.

ובזה יובן בס"ד הכתובים כאן, "אל תקח מאתו נשך ותרבית" והטעם: חדא, "ויראת מאלקיך" שצורך על הדבר הזה, ועוד, הנה בזה תלויה תחיה שלך לעתיד דעל ידי שאינך לוקח מאחריך נשך ותרבית תקום בתחיית המתים, שתחיה אתה ואחריך עמך ולא תשאר בקבר, וזהו "וחי אחריך עמך" שתחיה אתה ואחריך ביחד ותעמדו שניכם יחדיו.

עוד הוסיף הכתוב להודיע לאדם תועלת אחרת שיהיה לו מזה שהוא מונע עצמו מליקח נשך, והוא, כי עי"כ "במרבית לא תתן אכלך" והוא מלשון "ואכלה אתכם ארץ אויבכם" בפרשת בחקותי, ולכן הקבר נקרא בשם "אוכל" שהוא אוכל בשר האדם הנקבר בו וכן הוא כאן בא לומר שאם תקח נשך אינך קם בתחיית המתים, ולכך תהיה קרקע הקבר לך לאחזקה נצח ותהיה מוכרח לשלם ע"פ הדין בעבורה ממון רב וכמו שטען הגאון רבי עקיבא איגר ז"ל בעבור הקבר של אותו העשיר שהיה נותן בנשך, וזהו "אכלך" הוא קרקע הקבר שאוכלת בשרך, אל תצטרך לקנותה "במרבית" כלומר ברבוי ממון.

(עוד יוסף ח')

מושקה מבית המרוח

את שבתתי תשמרו ומקדשי תיראו אני ה' (ב, כו) וברש"י: אני ה': נאמן לשלם שכר. "כל שומר שבת... שכרו הרבה מאד".

לפעמים נראה כי שמירת השבת מסכנת את האדם ועלולה לפגוע בו, אולם שוב ושוב מוכח כי ההפך הוא הנכון, ודוקא בזכות ההקפדה על שמירת השבת זוכה האדם לנסים ולנפלאות.

בספר "זכרון יעקב" מובא בענין זה המעשה הבא. בעיר קטנה בליטא במחוז קובנא חי לו יהודי נכבד מאד, איש ספר ובעל בעמיו, לפרנסתו נהל האיש בית מרוח, ומלבד מרתף של יין הקים שם גם מקום שעשועים (כמו ביליארד), והאצילים הפולנים אהבו מאד להתאסף, להשתעשע שם ולהשתכר להנאתם. חיי הכבוד והרוחה שהיו מגנת חלקו של היהודי לא הסיחו את דעתו מקביעת עתים לתורה, ונעימותו גרמה לו שיהיה נכבד ורצוי לכל יודעיו ומכריו.

בשנת קצ"א, עם סיום מרידת הפולנים, שבו צבאות רוסיה מורשא ואחד הגנרלים הרוסיים בחר לעבר עם כל גודויו דרך אותה עיר, הוא הגיע לשם בליל שבת כשהוא וכל חיליו עיפים ויגיעים מטלטולי הדרכים.

כששמע שבעיר קיים בית מרוח ומרתף יין, שלח מיד אחד ממשרתיו על היהודי כדי לקנות ממנו יין טוב. כשראה הגנרל את המשרת שב בידים ריקות, כעס מאד, הוא שלח אל היהודי שני חילים נוספים שייעבירו בשמו פקדה נחרצת "עליו למכר להם יין ללא שהיות!" אולם החילים שבו וסיפרו כי היהודי השיב להם, שלו אסור לסחר ולמכר בשבת קדש, אך הוא מסכים לתת לגנרל את המפחות בית המרוח, שיקח בעצמו כל דבר שיחפץ בו לבו.

כשנמסרה התשובה האמיצה לגנרל התעוררו בו רגשי התפעלות כלפי בעל בית המרוח, והוא בקש לפגוש אותו פנים אל פנים, ולהתחקות אחר מהותו, האם הוא רק יהודי חצוף ועז פנים המעז להשיב ריקם את פני הגנרל הגדול בתשובות מתגרות, או שמדבר באמת באדם ערכי, המוכן למסר את כל רכושו עבור עקרונות דתו.

בא אל בית היהודי, ונדהם, הבית הגדול והמפאר היה מואר היטב, ומגורות רבות דולקות הציצות מכל פנה, נקיון וסדר נפלאים שררו בו, השלחן היה ערוך ברב הדר, בני הבית היו לבושים במלבושים מלכותיים, ואצילות פניו של בעל הבית נכרה מכל תנועותיו, אפילו גוי מגשם כמוהו יכול היה להבחין על נקלה באוירה של קדשה ומלכות החופפת על הבית.

הוא הציג את עצמו לפני היהודי, ונסה להבין, איך יתכן שלמרות תארי הכבוד המרבים שלו, ומעמדו החשוב הוא מעז להשיב פניו ריקם.

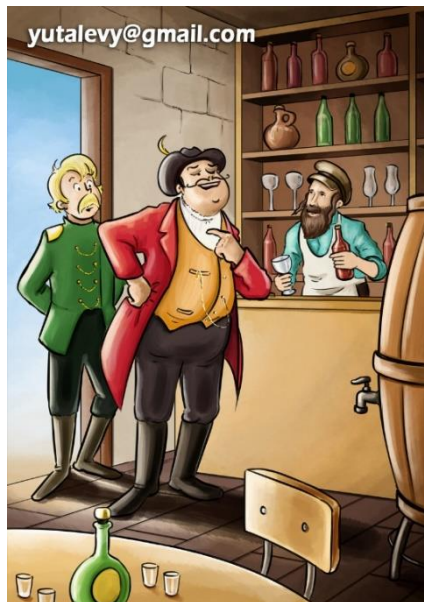
השיב היהודי, "יסלח לי כבודו, אבל ישנו בעולם אחד שהוא גודל ונכבד ומרומם ממך, וגם גדול ונכבד מאנשים חשובים ממך, הלא הוא הקב"ה. כל העולם כלו חייבים לשמע לו, וכשהוא מצוה אותי שלא אעסק במשא ומתן בשבת, מה ביכולתי לעשות?! אבל אדוני הנכבד, אם כבר זכיתי כעת לכבוד הגדול בבקורך האישי בביתי, אשמח מאד לארח אותך, אנא ממך, השאר אצלי, וכבד אותי בכבוד הגדול הזה" הנהה הגנרל מתשובת היהודי, ונשאר בביתו, עד מהרה הגש לשלחן יין טוב, והגנרל התענג עליו, בנוסף לכך גם טעם מכל המאכלים היהודיים המסרתיים אשר נעמו לו מאד.

בצאתו מן הבית הושיע ליהודי מטבע זהב גדולה, ובקש לשלם על הוצאות הארוח, אך היהודי סרב, חלילה לי לקחת כסף על הוצאות שבת קדש, הלא מראש אמרתי ששכרי הוא עצם הכבוד על ארוח שר נעלה ונכבד כמורך. שמע

הגנרל את דבריו, הוציא מכסו את פנקסו האישי, רשם את שמו ונפרד ממנו בידידות רבה, חלפו שנים מספר, הגנרל הספיק להתקדם בתקפיו, והפך למפקח הראשי על כל בתי הסהר במדינה, והנה ארעה התפתחות פוליטית דרמטית, מארגן המרד נתפס וכל נירותיו חחרמו, בין השאר נמצא מזכר בהם מנהגו להתארח עם אצילים בבית המרוח היהודי באחת הערים במחוז קובנא. תוך שעות בודדות הפתע היהודי לגלות בביתו משלחת שוטרים עם עגלה מכוסה, וללא שום הסבר נוסף מצא את עצמו כפות בתוכה ומובל לוילנא, שם נאסר בבית הכלא במקום מבודד, כאחד האסירים המסכנים ביותר.

ביום מן הימים הגיע מפקח בתי הכלא לבקור, הוא הכיר את בעל האכסניה, והתפלא מאד על כליאתו בכלל, ובפרט בתנאים המחמירים הללו "מה קורה פה, יהודי נכבד?" שאל, והיהודי השיב "כמורך כמוני לא אדע על מה מאשימים אותי".

המפקח התגיס לטפול אישי בענין, וכשנודע דבר האשמה, אסף את שרי המועצה ואמר לפניהם "אני ערב בעד היהודי הזה שהוא נקי מעוון מרד! הוא בעל אכסניה פשוט, ומאין לו לדעת את מזמת אורחיו ומבקריו!" הוא הוסיף וספר כמה התפעל ממנו במפגש שהיה ביניהם, והשרים אשר התפעלו מאד למשמע הדברים, מהרו להוציאו לחפשי. כשהגיע היהודי לביתו, הוא ברך ברכת הגומל על הנס שנעשה לו,

ועם זאת לא רצה לסמוך על מעשה נסים, ולא נח עד שמכר את ביתו ואת כל אשר לו ועבר לגור בארץ הקדש. (ומתוק האור-שבת קודש)

הוצאות שבת | מי כעמך ישראל

את שבתתי תשמרו ומקדשי תיראו אני ה' (כ"ב, א)
וברש"י: אני ה': נאמן לשלם שכר. "ואם לזה הצור יפרע את חובי".

ספר הגאון רבי אליהו מן שליט"א, נאמן ביתו של רבי חיים קניבסקי זצ"ל: באחת הלילות השתתפתי בשמחת בר מצוה בבני ברק, נגש אלי יהודי שאינני מכירו, ואמר לי שהואיל ואני מקרב לרבי חיים הוא מבקש ממני לפנות אליו שיכריע בדין תורה שיש לשני אנשים בעיר, השבתי לו שרבי חיים לא עוסק בדיני תורה, ולשם כך יש את בתי הדין שבהם יושבים דינים שעוסקים בכך, אך היהודי בשלו "אני יודע שרבי חיים לא עוסק בדיני תורה, אבל בכל זאת, לא מדבר במקרה רגיל של סכסוך בין שני אנשים..."

הדבר עורר את סקרנותי והתעניינתי לדעת במה המדבר. ספר האישי: ראובן ושמעון הם שני יהודים מבני ברק, ראובן הוא אברך תלמיד חכם מפלג הממית עצמו באהלה של תורה ופרנסתו דחוקה מאד, ושמעון חברו הטוב של ראובן הוא אדם תורני וקובע עתים לתורה, אך לפרנסתו הוא עוסק במסחר ורואה ברכה בעמלו. הדחק והמחסור בביתו של ראובן היו נוראים, והגיעו הדברים לידי כך שסעודת השבת בביתו כללה קפסת טונה קטנה לכל בני הבית, זה היה ה"בשר ודגים וכל מטעמים" שלהם.

כשנודע הדבר לשמעון הוא הזדעזע, ובו במקום פנה אל ידידו ראובן ואמר לו "מהיום והלאה כל צרכי השבת שלך, עלי. בלית ברירה נעתר ראובן להצעה, ואכן מכאן ואילך החל ההסדר החדש לפעל בקביעות, ראובן קנה לביתו את כל צרכי השבת, שמעון שילם, והכל בא על מקומו בשלום. אבל גלגל חזור בעולם, הגיעו זמנים קשים לשמעון והוא ירד מנכסיו, סכומי התמיכה שלו בראובן, שפעם היו שוליים ולא מרגשים לכיסו, הפכו להיות כבדים מנשוא עבורו, אולם למרות מצבו, לא ספר לראובן מאומה והתמיד להעביר לו את כל הוצאות השבת שלו כמימים ימימה. יום אחד נודע הדבר לראובן, הוא מהר להתקשר לידידו הטוב שמעון וטען כלפיו "מדוע לא ספרת לי שנקלעת לקשיים ואין באפשרותך להמשיך את תמיכתך בי? הוא הודה לו מאד על עזרתו הרבה עד היום והודיע לו כי מכאן ואילך אינו מוכן עוד להעזר בו.

אך שמעון בשלו "הלא הוצאות השבת אינן נכללות בכלל המזונות הקצובים לאדם מראש השנה, כלומר, הוצאות השבת אינן על חשבוני כלל והן לא תלויות במצבי הכלכלי, ואדרבה מי שמוסיף בהן מוסיפים לו, ואם כך, מה אתה מתערב בחשבונות שלי?"

ראובן דחה את טענתו "נכון, הוצאות שבת אינן נכללות במה שנגזר ונקצב לאדם מראש השנה, אבל כאן מדובר ב"הוצאות שבת" שלי ולא שלך, התשלום שלך בעבור הוצאות השבת שלי אינן בגדר "הוצאות שבת" שלך אלא הן בגדר צדקה וחסד שאתה עושה אתי, והרי על צדקה וחסד לא נאמר שהם אינם בכלל מה שנגזר ונקצב לאדם מראש השנה.

אך שמעון מתעקש "התשלום שאני משלם לך בעבור הוצאות השבת שלך נחשב גם כ"הוצאות שבת" שלי, ומשום כך אני נחוש להמשיך לכסות את כל הוצאות השבת שלך, בדיוק כפי שאינני חוסך בהוצאות השבת בביתי למרות המצב הדחוק שנקלעתי אליו.

את כל הדין ודברים הוזה ספר האישי לרבי אליהו מן ב"בר מצוה" כשסים האישי את דבירו פנה אל רבי אליהו ואמר "כיון ששני הצדדים לא הגיעו לעמק השווה, הם החליטו להביא את

דינם להכרעת רב, וכשפגשתי אותך עכשיו, חשבתי, כי נכון יהיה אם תביא את המקרה לפני רבי חיים כדי שיפסק בדינכם". ואז שאל אותו רבי אליהו בסקרנות: "אמר נא לי, מה הקשר שלך לעניין?" אני הוא שמעון..

למחרת בבקר נגש רבי אליהו לרבי חיים שליט"א וספר לו כל אותו מעשה, כשמע רבי חיים את הדברים, התרגש עד דמעות, אשריכם ישראל שאלו דיני תורה שלכם! מרב התרגשות לא יכול היה להשיב, ורק לאחר

ששבה אליו רוחו התיחס לגופו של ענין ואמר: בעצם יש כאן שני נדונים, נדון אחד, הרי "שונא מתנות יחיה" ואם כן יכול ראובן לטעון, אני רוצה לחיות, ולכן אינני מוכן לקבל את נתינתו של ראובן, ומלבד זאת יש כאן נדון שני, ראובן אומר לשמעון, כל עוד מצבך הכלכלי אפשר לך להחזיק אותו ולתמוך בו, הסכמתי, אבל עכשיו שירדת מנכסך, אינני רוצה לפל כמעמסה עליך, נכון, מצבי דחוק, אבל הלא גם מצבך דחוק, ומהיכתי תיתי שאתה במצבך תמשיך ותכסה את הוצאות השבת שלי.

הוסיף רבי חיים: לגבי הנדון הראשון, יש ש"ך המפרש שמה שנאמר "שונא מתנות יחיה" הכונה שמי ששונא מתנות יזכה לאריכות ימים, אבל מאידך אין הפסוק בא לומר שמי שאוהב מתנות לא יחיה, לפי זה יש לומר כי

טענת ראובן בנדון זה איננה טענה.

העיר לו רבי אליהו, אבל הרי יש "פרישה" (ב"חשן משפט" סימן רמ"ט) שמפרש שלא כהש"ך, ולפיו יש לפרש שאכן הכונה ב"שונא מתנות יחיה" שמי שאוהב מתנות, לא יחיה, ואם כן, ראובן יכול לטעון, אמנם יש ש"ך, אבל אני חושש לפירוש של ה"פרישה".

אמר על כך רבי חיים: זו אינה טענה! באמת לפי ה"פרישה" בדרך כלל אין לקבל מתנות מן הטעם של "שונא מתנות יחיה" שאהבת מתנות עלולה לקצר חיים, חס ושלו, אבל כל זה בעלמא, אך לגבי שבת, אין חשש כזה כי השבת היא מקור הברכה ואי אפשר להנוק ממנה, אם האדם נוטל מתנה מחברו לצרכי שבת, גם ה"פרישה" מודה שאין בזה חשש של "שונא מתנות יחיה".

באשר לנדון השני, הורה רבי חיים ששמעון ימשיך לתמוך בראובן, ובזכות זה יעזרהו ה' וישוב וירוח לו כבתחלה.

כעבר כמה ימים הזדמן רבי אליהו מן לביתו של מרן רבי אהרן ליב שטיינמן זצ"ל וספר לו את קורות אותו "דין תורה" כשמעון ראש הישיבה את הדברים אמר "נכון פסק רבי חיים שליט"א שעל שמעון להמשיך ולתמוך בראובן כפי שנהג עד כה במשך שנים, אך יש להוסיף ולומר טעם בזה, שהרי

צודק שמעון בטענתו שהתמיכה שלו בראובן נחשבת כ"הוצאות שבת" של שמעון, וכל כך למה? שהרי שמעון הוא ידיד קרוב לראובן, וכשהוא יושב בביתו בשבת ושלחן השבת שלו מלא כל טוב, והוא יודע באותה שעה ממש יושב ראובן בביתו חסר כל ואין לו במה לענג את השבת, הרי שמעון עצמו מצטער על כך ונפשו עליו עגומה והמאכלים שאוכל אינו מוצא בהם טעם, כיון שה"עונג שבת" של שמעון משלם לראובן כדי שיהיה לו במה לענג את השבת, הרי זה ממש "הוצאות שבת" של שמעון עצמו".

חזר רבי אליהו אל רבי חיים שליט"א והשמיע בפניו את סברתו של

הגרא"ל שטיינמן זצ"ל, אך רבי חיים דחה סברא זו באמרו: דבר זה נחשב "הוצאות שבת" על פי המוסר, אבל לא מדינא דגמרא, כאשר אמרו חז"ל שכל מזונותיו של אדם קצובין מראש השנה חוץ מהוצאות שבת, הם התכוננו להוצאות שבת ישירות שיש לאדם בביתו, שאם לא תאמר כן, הלא אין לדבר סוף, שהרי כל אדם בעל נפש שמסב לשלחן השבת, בודאי ששלחנם ריק, ואם כן נאמר שהוא יכול לקנות את צרכי השבת של כל עניי ישראל והכל יחשוב לו ל"הוצאות שבת" שלו אשר לא נכללות בגזרת המזונות שבראש השנה, דבר זה לא יתכן לומר.

עתה צא וראה, גם אם על פי דין אין זה נחשב "הוצאות שבת" הרי השכלנו מן המעשה הזה כמה וכמה עניינים נכבדים שבמוסר ודעת אלקים: צא וראה מעלתן של ישראל שאלו הם דיני התורה שלהם, צא וראה מעלת "נושא בעל עם חברו" שאף כאשר יורד מנכסיו מתעקש להמשיך ולפרע את כל הוצאות השבת של חברו, צא וראה גדולתם של גדולי ישראל, שדמעתי על לחים ולבם עלה על גדותיו בעת ששומעים שבחם ומעלתם של ישראל, צא וראה לבם הרחום של גדולי ישראל, שמעלים סברתם על דרך המוסר

והרגשת הלב, שהלא איך יכל האדם להתענג בשבת על שלחנו בשעה שיוודע שחברו יושב בצער, וצא וראה גדל שבחה ומעלתה של השבת, שאף שאמר "שונא מתנות יהיה" לא בשבת אמרו, לפי שהוא מקור הברכה ומבטח לו לאדם שלא יגרם לו ממנה כל נזק ומכשול. (ומתוך האור-שבת קודש)

הגרי"ש אלישיב זצ"ל

"אם בחקותי תלכו" (כ"ג, ג) שתהיו עמלים בתורה בשנת תשס"ג בהיות רבינו בן תשעים ושלוש, הובהל לבית החולים במצב אנושי. נוצר נקב בעורק הראשי והדם זלג דרכו לא הפוגה. הרופאים גם איתרו קריש דם גדול, שאם יחסום את הדם ללב או למוח ימיט אסון חלילה.

הזעיקו פרופסור מומחה מארצות הברית, אבל הוא לא יגיע אלא כעבור ארבעה ימים, והרופאים לא שיערו שיחזיק מעמד מעת לעת. חבל על המאמץ. אבל להפתעתם ותדהמתם שרד רבינו ארבעה ימים, והמנתח הגיע, וניתח. ומה התברר? שהקריש הדם המאיים נתקע בנקב וסתמו – הקדוש ברוך הוא "ריפא מר במר" סתם את הנקב בקריש הדם – והרופאים העידו שבכל התייעוד הרפואי אין אה ורע לכך, שקריש דם ישרא צמוד לנקב יותר מכמה שעות! רק רבינו לא הופתע: כח תפילת הרבים הוא, אמר. וכבר אמרו (יבמות טו.) שנמשלה התפילה לעתר (ראשית כח, כא), הוא הקילשון המהפך את התבואה, כי התפילה מהפכת מידת הדין למידת רחמים!

איני רוצה לראותך אצלי!

אבי רבינו, הרב מהומלא זצ"ל, יסד את השיעור ב"תפארת בחורים", רבינו הסתגר ב"אהל שרה" ושקד על התורה. לאחר פטירת אביו התבקש הגאון רבי שלום אייזן זצ"ל למסור את השיעור. כעבור תקופה ניגש רבי יהודה שטרסברג ז"ל, מוותיקי השיעור, וביקש שרבינו יאות למלא מקום אביו במסירתו, ויהיה בכך משום "ממלא מקום אבותיו". תמה רבינו: "רבי שלום אייזן שם, ואין לפגוע בו!" משלחצו, שלחם לשאול לחוות דעתו של הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל. פנו אליו, ותמה: מה הבעיה? חסרים בתי כנסת שאפשר לומר בהם שיעור? הרב אלישיב יאמר ב"תפארת בחורים", ורבי שלום יעבור למקום אחר!"

רבי שלום נאות, אבל היה חשש שהקבוצה תישאר עם רבינו ולא יהיו לו שומעים. פנה רבינו למציע, ואמר לו: "אתה נושא באחריות לכך, שרבי שלום לא יפגע! חצי שנה תשתתף בשיעור שלו, ותביא לשם חברים נוספים עד שהשיעור יתבסס. איני רוצה לראותך אצלי!" וכך היה, רבי יהודה הקים עבור רבי שלום את חבורת "יגדיל תורה" ובמשך חצי שנה הלך לשיעורו והביא עוד שומעים, וכעבור חצי שנה הצטרף לשיעורו של רבינו!

השיעור ב"תפארת בחורים" נוסד בשעתו עבור בעלי הבתים המקדישים עיתים לתורה. במשך הזמן הצטרפו לומדים מופלגים שבאו לשאוב ממעינותיו הבלתי נדלים של רבינו. הגיעו לקטע גמרא ואחד מבעלי הבתים הבחין שלא מצוין עליו ציון של ה"עין משפט", המציין בכל קטע היכן הובא להלכה ברמב"ם ובשולחן ערוך. ותמה בקול: "מדוע אין הלכה זו מוזכרת בפוסקים?" "מעניין", הסכים רבינו, "כדאי לבדוק האמנם אינה מוזכרת בפוסקים!" נהרו פני השואל.

לאחר השיעור ניגש תלמיד חכם מופלג והעיר: "אמת שגמרא זו אינה מובאת ברמב"ם ובשולחן ערוך, אבל היא מוזכרת בש"ך" "אכן כן", אישר רבינו, "בסימן פלוני סעיף קטן פלוני. אבל פוסק פלוני חולק עליו במקום פלוני, ובספר פלוני סימן פלוני מצויין שההלכה כשיטה השנייה" – הכל גלוי וידוע לפנינו, אבל נוהר כל כך בכבוד השואל והסכים עמו... ניצל את העדור, כדי לתקן את הדבר...

סיפר נכד רבינו שעמד לשמשו בזקנותו המופלגת, בתקופת אלמנותו, השכים קום יחד עמו בשתים לפנות בוקר. היה זה בעיצומו של החורף הנורא, עזר לו ללבוש את הסוודר, וטעה בכפתורו, רכס שלא כסדר. לא הרגיש בכך, וגם רבינו התייחס בשוויון נפש. קם והתיישב ללמוד בעומק העיון כדרכו. יצא הנכד למטבח, להכין את כוס הקפה. כשחזר, 'תפס' את רבינו שהתיר את הכפתורים ורכסם כסדרם. לא עשה זאת בפניו, כדי שלא יהיה שמץ פגיעה, אך ניצל את העדרו, כדי לתקן את הדבר...

אל תעיר ואל תאמר דבר

רב הממונה על עריכת חופות מטעם הרבנות עלה לביתו של רבינו, ושאל על כתובה שנכתב בה 'חשון' במקום 'מרחשון' כפי שהיה ראוי לכתוב (ה"א אבן העזר קכ, ז ו' בעלות שבעה" סימן ד), האם זה מעכב. ענהו: "הרי כתוב ב'פתחי תשובה" שאינו מעכב דיעבד. אבל, יותר מזה – שמע היטב למה שאני אומר לך – הרי אתה הממונה על עריכת חופות. אם תבוא לחופה, ותראה שראש השיבה שהוזמן לסידור קידושין מילא את הכתובה, וכתב 'חשון' במקום 'מרחשון' – ועדין לא נערכה החופה – אל תעיר ואל תאמר דבר. כי גם שלא לבייש ולהכלים נקרא 'דיעבד'!"

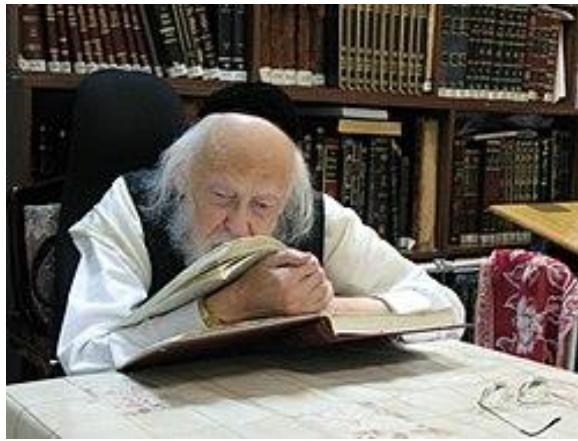
אלמן גלמוד תושב השכונה נהג לעלות לבית רבינו לסעודת השבת. מתוך שראה עצמו חזן, היה רבינו מבקשו להשמיע מנעימותיו, ואפילו ביקש לשמוע קטעי חזנות ארוכים וצורמים. והלה נענה בצרוץ, ובטוח שלא הוא הסמוך על שולחן אחרים, אלא מואיל בטובו לשמח ולשוורר בקולו הערב... והנכדים שהסבו לשולחן ידעו כמה יקרה לרבינו כל דקה, מתפעלים היו מחדש בכל שבת על אורך הרוח שגילה כדי להנעים ליהודי ולהיטיב הרגשתו!

הסנדקאות

היתה תקופה בה קשה היה לרבינו להיות סנדק. העירו שה'חזון איש' נענה לכל סנדקאות והשיב: ה'חזון איש' יכול היה לחשוב בלימוד בכל מצב. לי זה מפריע.

הגיע אברך לבית הכנסת, והזמינו לסנדקאות. השיב שקשה לו, ואינו מקבל סנדקאות. התאונן האברך בתמימות מכמירת לב: "אני אברך פשוט, והרב יכול לשמח אותי, מדוע לא יעשה זאת?!" על אתר אמר רבינו: "טוב אני מוכן". ממש: ונפשי כעפר לכל תהיה. שאל: "בשעה תשע, זה בסדר?" לפני שרבינו מתחיל לימודו ב"אהל שרה" – "לא", השיב האברך. "באחת בצהריים?"

כשהוא מסיים לימודו ועולה לביתו – "לא, באחת עשרה וחצי באולם פלוני"... לו יהי כדבריו. הוא היודע במה ישמחו רבינו... (קטעים מלוקטים מתוך הגדה של פסח ישא ברכה)

הלכה שבועית

המתפלל צריך שידע, שהשכינה כנגדו, כמו שנאמר שפכי כמים לבך נכה פני ה' ויעיר הכונה ויסיר כל המחשבות הטורדות אותו, עד שתשאר מחשבתו וכונתו זכה בתפלתו, ויחשב כי אלו היה מדבר לפני מלך בשר ודם בודאי היה מסדר דבריו, ומכון בהם יפה, לבל יכשל, קל וחמר לפני מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא, שצריך לכוון לפניו את מחשבתו, כי לפניו יתברך שמו, המחשבה כמו דבור, וכל המחשבות הוא חוקר, וקודם התפלה יחשב מרוממות האל יתברך שמו ושלמות האדם, ויסיר כל תענוגי אדם מלבו. המתפלל צריך שיכון בלבו פרוש המלות שהוא מוציא בשפתיו, שנאמר תכין לבב, שתקייב אוזן וכבר נדפסו הרבה סדורים, עם פרוש אשכנזי, ויכול כל אדם ללמד ולהבין מה שהוא מתפלל, ואם אינו יכול לכוון פרוש המלות לכל הפחות צריך שיחשב בשעת התפלה בדברים המכניעים את הלב, ומכונים את לבו לאביו שבשמים, ואם תבא לו מחשבה זרה בתוך התפלה ישתק וימתין עד שתבטל המחשבה (קיצושי"ע ז, טז.)

כחשבים
תנות המחשבים של בני אילון

058-32-92-679 | לוד (אילון - בני אילון) | שעות פתיחה: א'ה' 20:15-00:00 יום 'י סגור (מפגש לראים מראש)

בחסות "מחשבים כהלכה"

חנות המחשבים של בני אילון.

מבחר מחשבים מובילים, התקנות ותקונים, ציוד נלווה ועוד, תוכנות ופיתוח פרטי, פתרונות הגנה עשירים, ייעוץ ותמיכה מצולמים.

אחריות ונזקן רשמי ייעוץ טכנולוגי חינוך. תמיכה בשליטה מרחוק. פתרונות בקרה והשגחה. מחירים הוזלים בארץ! ברוך וחסון בעצמכם. פגישות עד הבית! 0583292679

להצטרפות לרשימת התפוצה במייל:

ss0534153385@gmail.com

להפצת העלונים בבני ברק: 0534153385